

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління

Т.Ф. Бірюкова

2024

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
очної (денної) форми здобуття освіти
спеціальності 052 «Політологія»

освітньо-професійна програма
«Політологія»

Укладач **Лепська Наталія Володимирівна, к. політ. н., доцент кафедри політології**

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол № 5 від " 16 " січня 2024 р.
Завідувач кафедри політології

Є.Г. Цокур

(підпис)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 5 від " 22 " січня 2024 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління

Н.В. Горло

(підпис)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Н.В. Горло
(ініціали, прізвище)

2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність 052 Політологія	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		8 -й	-
Освітньо-професійна програма «Політологія»	Змістових модулів – 4	Лекції	
		22 год.	-
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Семінарські	
		22 год.	-
		Самостійна робота	
		56 год.	-
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Дослідження політичної сфери» є поглиблення знань про місце досліджень в системі сучасної політичної науки, їх специфіку в практиці прийняття політичних рішень і ознайомлення студентів з широким спектром наукового інструментарію, що застосовується у сучасних дослідженнях, які спрямовані на аналіз і прогнозування політичної сфери суспільства.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Дослідження політичної сфери» є: вивчення теоретичних основ прикладних політичних досліджень із врахуванням специфіки рівнів політичної сфери суспільства; надання знань про сучасні напрямки досліджень в політиці, про спеціальні методи та технології їх проведення; набуття студентами практичних навичок та умінь щодо застосування сучасних методів досліджень в практичній політичній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

1. роль і завдання політичних досліджень;
2. специфіку застосування найбільш розповсюджених та таких, що довели свою

- практичну ефективність, методів дослідження політичної сфери;
3. способи збору дослідницької інформації;
  4. процедуру складання програми дослідження;
  5. етапи процесу досліджень (у тому числі й маркетингових політичних);
  6. форми маркетингових політичних досліджень;
  7. методи збору даних та формування інформаційної бази досліджень;
  8. процедуру аналізу дослідницької інформації;
  9. способи складання звітів про проведені дослідження;
  10. можливості практичного застосування отриманих знань в практиці політичної діяльності;

вміти:

1. формулювати завдання прикладного дослідження;
2. визначати процедуру дослідницького проєкту;
3. проєктувати форми для збору даних;
4. проводити аналіз й інтерпретацію даних;
5. підготувати звіт про отримані результати дослідження;
6. уміти проводити комплексне дослідження політичного ринку;
7. застосовувати прийоми й методи формування дослідницького проєкту;
8. організувати проведення політичного дослідження;
9. представити зібрану в ході дослідження інформацію в зручному для аналізу й інтерпретації виді;
10. розробляти оптимальні управлінські політичні рішення на основі результатів прикладного політичного дослідження.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

<i>Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності</i>	<i>Методи і контрольні заходи</i>
1	2
<p>СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.</p> <p>РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.</p> <p>РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.</p>	<p><i>Методи навчання:</i> розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, навчальний диспут, аналіз практичних кейсів, метод ретроспекції, конспектування, робота з навчальною літературою, текстом.</p> <p><i>Контрольні заходи:</i> тестування в системі Moodle, аналітично-пошукове завдання</p>
<p>СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.</p> <p>РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення</p>	<p><i>Методи навчання:</i> розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, навчальний диспут, аналіз практичних кейсів, метод ретроспекції, конспектування, робота з навчальною літературою, текстом.</p> <p><i>Контрольні заходи:</i> тестування в системі Moodle, аналітично-пошукове завдання</p>
<p>СКО3. Здатність описувати, пояснювати й</p>	<p><i>Методи навчання:</i> застосовуються</p>

<p>оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p> <p>СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.</p> <p>РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p> <p>РН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.</p>	<p>технології: інформаційні, E-learning, дистанційного навчання, проблемного навчання, навчання за технологіями case-study, дискусій і багатосторонніх дебатів, проєктного навчання.</p> <p><i>Контрольні заходи:</i> тестування в системі Moodle, індивідуальне дослідницьке завдання аналітичного характеру: написання есе; завдання на порівняльний аналіз; захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів</p>
<p>СК09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців</p> <p>РН 16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобом масової інформації, експертам з інших галузей знань</p>	<p><i>Методи навчання:</i> розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, робота з навчальною літературою, текстом.</p> <p><i>Контрольні заходи:</i> написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів</p>
<p>ЗК05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p>	<p><i>Методи навчання:</i> застосовуються технології: інформаційні, E-learning, дистанційного навчання, проблемного навчання, навчання за технологіями case-study.</p> <p><i>Контрольні заходи:</i> опитування на семінарських заняттях; підготовка ІДЗ</p>
<p>ЗК08. Здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою, знання іноземних мов.</p> <p>РН02. Вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності.</p>	<p><i>Методи навчання:</i> розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, робота з іноземною літературою.</p> <p><i>Контрольні заходи:</i> опитування на семінарських заняттях; розробка та захист індивідуального дослідницького завдання</p>

Міждисциплінарні зв'язки. Важливою умовою вивчення дисципліни «Дослідження політичної сфери» є зв'язок з такими дисциплінами, як з курсом «Методика політичних досліджень» у вивченні основних методів прикладної політології; «Електоральні дослідження» в аспекті вивчення специфіки електорального ринку та прикладного дослідження електоральних процесів; з курсом «Політичне прогнозування та проєктування» щодо вивчення методів прогностичного аналізу політичної сфери.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні засади прикладних досліджень політичної сфери

Тема 1. Прикладні дослідження в структурі політичної сфери діяльності

Дисципліна «Дослідження політичної сфери» в системі теорії політики та практики політичних досліджень, її мета, зміст і задачі. Сутність прикладних політичних досліджень та їхні основні функції. Прикладні дослідження як функція, що зв'язує організацію зі споживачами через інформацію задля виявлення й визначення можливостей і проблем управлінської діяльності, розробки, уточнення, оцінки й контролю управлінських заходів, удосконалювання управління як процесу. Роль прикладних політичних досліджень у процесах управління політичною сферою суспільства. Основні завдання прикладних політичних досліджень. Розвиток прикладних політичних досліджень у 10-20-х рр. ХХ ст. Дослідження Дж. Геллапа, А.С. Нільсена. Внесок біхевіоралістів у розвиток прикладної політології. Причини пошквалювання прикладних досліджень у період після Другої світової війни: поява «ринку покупців»; вплив конкуренції; необхідність зниження ризику. Класифікація дослідних організацій, які проводять прикладні політичні дослідження. Характеристика фірм, які проводять повномасштабні прикладні дослідження, та що здійснюють дослідження на синдикативних засадах. Служби маркетингових і політичних досліджень в Україні: Київський міжнародний інститут соціології, Інститут політичних та економічних досліджень ім. О. Разумкова, «Соціо-Маркет», Українська маркетингова група тощо.

Тема 2. Практичні проблеми дослідження політичних процесів та явищ

Наукова парадигма та концептуалізація політичного дослідження. Методологія дослідження у політичній науці. Періодизація розвитку методології політичної науки: класичний період, інституціональний, біхевіористський, постбіхевіористський. Методика і методи (загальні, загальнологічні, конкретно-наукові) політичної науки. Техніка політичного дослідження як добір методів збирання емпіричної інформації, оцінювання її достовірності та способів підвищення надійності отримання інформації, здійснення дослідження за програмою та планами. Вимоги, яких має дотримуватися професійний політичний дослідник. Рівні дослідження політики: теоретичний, прикладний, методологічний. Відмінності між теоретичним, прикладним та методологічним дослідженнями. Особливості прикладних політичних досліджень: практико-перетворювальна діяльність, суб'єктивна спрямованість, характер використання теоретичного знання, специфіка пізнавального циклу. Класифікація політичних досліджень за різними критеріями.

Тема 3. Інформаційне забезпечення прикладних політичних досліджень

Інформація як об'єктивні і суб'єктивні дані, необхідні для аналізу політичного середовища, політичного ринку, товару, споживача і залучувані для прийняття управлінських рішень, розробки стратегічних планів. Вимоги, що висувуються до інформації – надійність, оперативність, актуальність, цілеспрямованість, повнота відображення явищ і процесів. Види інформації – історична, поточна, прогнозна; оперативна, стратегічна; внутрішня, зовнішня. Характеристика первинної і вторинної (повторної) інформації. Джерела інформації для проведення прикладних політичних досліджень. Загальна класифікація методів збору інформації в прикладних політичних дослідженнях. Основні групи методів збору інформації у прикладних політичних дослідженнях: аналіз документів, спостереження, опитування, експеримент. Технології опрацювання інформації, результатів прикладного політичного дослідження. Технології забезпечення репрезентативності інформації в прикладних політичних дослідженнях. Вимоги щодо забезпечення репрезентативності. Опрацювання даних дослідження. Аналіз інформації прикладних політичних досліджень. Звіт з дослідження та усна презентація його результатів. Рекомендації за результатами прикладних політичних досліджень.

Змістовий модуль 2. Процес прикладного політичного дослідження

Тема 4. Етапи прикладного політичного дослідження

Підготовка до проведення прикладного дослідження. Формулювання теорії як процес доопрацювання дослідницької проблеми через здійснення обґрунтованого вибору (вибір проблеми дослідження + конкретизація дослідження). Різновиди проблем дослідження. Операціоналізація теорії як перетворення, переформулювання відносно абстрактних теоретичних понять у конкретні терміни, які дозволяють виміряти результат. Операціоналізація як перехід від концептуального рівня (обмірковування проблеми) до операціонального (розробка шляхів її розв'язання). Стратегія дослідження (вибір методів дослідження). Прийнятність та слухність дослідницького методу. Вимірювання (спостереження) та його основні чинники: генералізуємість та реактивність. Поняття «дані» у дослідженні. Аналіз даних. Інтерпретація результатів.

Тема 5. Програма прикладного політичного дослідження

Принципи проведення прикладних політичних досліджень. Програма дослідження як концептуальна та методологічна основа подальшої роботи експерта-аналітика. Програма: виклад концепції + формулювання завдань та основних гіпотез + опис процедур та правил обробки отриманої інформації. Основні розділи програми: методологічний та методичний (процедурний). Характеристика складових методичної частини програми: формулювання проблеми, визначення об'єкта та предмета дослідження; постановка мети та завдань; визначення парадигмального підходу та вибір теорії; операціоналізація понять та конструювання змінних; висунення робочих гіпотез дослідження. Характеристика методичної частини: визначення методів збору даних та інформаційне забезпечення; визначення методів аналізу даних і послідовності їх застосування. Замовник і виконавець дослідження. Поняття «бриф». Аналіз й інтерпретація даних. Підготовка звіту про результати дослідження.

Тема 6. Розробка теорії в прикладному політичному дослідженні

Сутність і значущість створення теорії в прикладному політичному дослідженні. Побудова теорії як процес постійної взаємодії між припущеннями та даними, між міркуваннями та дослідженням. Причини створення теорії. Логіка побудови теорії дослідження. Пошук фактів для моделей, які можуть пояснити спостережувані події, як основа побудови теорії. Індукція та дедукція у створенні теорії прикладного дослідження. Характеристика вимог щодо успішності та корисності теорії: верифікованість; логічна несуперечливість; доступність; загальність; економічність. Поняття як будівельні блоки теорії дослідження. Основні вимоги до корисності понять, що застосовуються для прикладного політичного дослідження. Коваріаційні та каузальні (причинні) відношення понять, їх порівняння. Основні умови щодо можливості постулювання каузальних відношень. Позитивні та негативні взаємозв'язки в коваріаційних та каузальних відношеннях. Особливості соціальної каузації. Каузальна модель та її приклади. Перевірка теорії прикладного дослідження. Гіпотеза як твердження, декларативне припущення, що описує очікувані взаємозв'язки між явищами, що позначаються певними поняттями. Специфіка формулювання гіпотези. Альтернативна конкурентна гіпотеза. Змінні в дослідженні та їх різновиди.

Змістовий модуль 3. Основні методи збору інформації у прикладному політичному дослідженні

Тема 7. Спостереження та експеримент у політичному дослідженні

Спостереження як спрямоване, систематичне, безпосереднє візуальне сприйняття і реєстрація значущості з точки зору цілей дослідження соціальних процесів, які піддаються контролю та перевірці. Функції методу спостереження. Умови успішного проведення спостереження. Опис як результат спостереження. Різновиди спостереження за різними критеріями. Параметри ситуації спостереження. Основні показники, які фіксуються під час спостереження. Техніка реєстрації подій в ході зібрань. Основні вимоги до реєстрації

результатів спостереження. Переваги і недоліки методу політологічного спостереження. Структура та порядок проведення політологічного спостереження. Сутність експерименту та його мета. Умови проведення та різновиди експерименту. Відмінність експерименту від спостереження та інших наукових методів збору необхідної інформації. Особливості проведення експерименту в політиці та проблема етичного вибору. Основні етапи методичної частини експерименту. Принцип «єдиної різниці» в соціальних та політичних експериментах. Планування експерименту. Валідність експерименту та правила відбору в експериментальну і контрольну групи. Чинники загрози внутрішньої валідності. Поняття квазіексперименту. Експерименти в дослідженнях політичної комунікації та політичної реклами. Доцільність використання експериментальних методик у прикладних політичних дослідженнях.

Тема 8. Опитування в прикладних дослідженнях політичної сфери

Сутність методу опитування як методу вивчення безпосередніх фактів свідомості. Надійність інформації опитувань. Різновиди опитувань. Порівняльний аналіз ефективності кожного виду опитувань. Опитувальний лист і види питань. Питання, їх типи, форми, види. Композиція опитувального листа. Анкетне опитування та його різновиди: поштове, пресове, роздавальне. Інтерв'ю та його види: особисте, телефонне, глибинне. Сучасні технології проведення опитування. Засоби забезпечення анонімності і ефективності прикладних політичних досліджень. Спеціальні опитувальні методики. Класифікація спеціальних опитувальних методик. Тест у прикладних політичних дослідженнях, його сутність, структура, сфери застосування. Елементи тесту: стандартна інструкція, «ключ шкалування», «кодувальний ключ», «ключ інтерпретації отриманих даних». Сфери використання тестів у прикладних політичних дослідженнях. Проективні тести в прикладних політичних дослідженнях. Види проєктивних методик: асоціативні, на завершення завдань, конструюючі, експресивні, ранжування. Використання тестів у дослідженнях реклами. Лінгвосоціологічні тести (методики, процедури) у прикладних політичних дослідженнях. Соціометричні тести (методики).

Тема 9. Фокус-група як метод прикладного політичного дослідження

Фокус-група (метод групової дискусії) – неформалізоване інтерв'ю, що проводиться з групою. Мета і специфіка орієнтації фокус-групи. Порівняння можливостей фокус-групи та масового опитування. Дослідницькі традиції методу фокус-групи. Переваги і недоліки (обмеження) методу фокус-групи. Феномен групової динаміки методу. Групова нормалізація та групова поляризація як ефекти групової динаміки. Когнітивна та нормативна динаміки думок. Організація фокус-групи. Загальні правила складання гайду. Техніка «probing» для активізації фокус-групи. Проблема визначення кількості, часових та фінансових витрат фокус-груп. Форми фіксації матеріалу фокус-групи. Відбір та тестування учасників. Правила і способи відбору учасників фокус-групи. Категорії осіб, які не можна залучати до участі у фокус-групі. Моделі поведінки учасників фокус-групи (конструктивні та деструктивні) та відповідність реакції модератора на них. Вимоги до модератора. Методи ведення фокус-групової дискусії. Складання підсумкового звіту.

Тема 10. «Ігротехніка» та її особливості

Поняття «гра» в прикладних політичних дослідженнях. Випадки доречності застосування ігрових методів. Імітаційні (ділові) і репрезентаційні (інноваційні, відкриті) різновиди ігор, їх характеристика та порівняння особливостей. Організація та загальний алгоритм проведення імітаційних та репрезентаційних ігор. Метод мозкової атаки в ігротехніці. Історія методу. Основні правила проведення мозкового штурму. Варіанти відбору конструктивних пропозицій у мозковому штурмі: жест ставлення; ринок ідей; деструктивна віднесена оцінка. Модифікації мозкового штурму: письмовий мозковий штурм; метод 365; «брейнраїтинг»; прямий мозковий штурм; обернений мозковий штурм; індивідуальний мозковий штурм; човниковий мозковий штурм; мозковий штурм по-японськи та ін. Метод синектики та його особливості. Метод групової дискусії: алгоритм роботи, етапи, особливості формування робочої групи. Ефект групової ейфорії під час методу

групової дискусії. Гра як основа математичного моделювання політичних процесів. Антагоністичні, нескінченні антагоністичні та багатокрокові ігри. Моделі ігор «Дилема ув'язненого», «Півники» та «Сімейна суперечка»

Змістовий модуль 4. Заочні методи групових експертних оцінок та методи аналізу документів в прикладних політичних дослідженнях

Тема 11. Методи «Дельфі» та ПАТЕРН та специфіка їх застосування у прогностичних дослідженнях

Особливості заочних та очних методів експертних оцінок, їх використання в прикладних політичних дослідженнях. Метод експертних оцінок як процедура одержання емпіричної інформації через опитування відібраних спеціалістів-експертів з урахуванням ряду принципів і використання спеціальних процедур, що дозволяють поєднати в процесі експертизи теоретичний аналіз і суб'єктивні, інтуїтивні думки спеціалістів з метою одержання інтегрованої оцінки. Загальна процедура організації заочного експертного опитування. Основні підвалини заочної експертизи. Метод «Дельфі»: історія та досвід застосування в сучасних дослідженнях. Особливості методу «Дельфі». Етапи проведення дельфійської методики. Результати дослідження за методом «Дельфі». Переваги і недоліки методу. Прогностичний потенціал методу «Дельфі», сучасні приклади використання. Метод ПАТЕРН у сучасній прикладній політології.

Тема 12. Методи аналізу документів та біографічний метод

Поняття «документ» та «текст» у прикладних дослідженнях. Специфіка «політичного тексту» та його ознаки. Аналіз документів як метод дослідження, який застосовується для отримання з документальних джерел інформації, необхідної для розв'язання дослідних завдань. Цінність документальних джерел в політологічних дослідженнях. Класифікація документів за різними критеріями. Переваги та недоліки традиційних способів аналізу документів. Принципи роботи з політичними текстами. Кабінетний аналіз документальної інформації. Основні правила дослідника при аналізі документів. Неформалізовані методи аналізу документів. Зовнішній та внутрішній аналіз. Основні етапи сучасного варіанту класичного неформалізованого аналізу політичних текстів. Оцінка достовірності документа. Проведення аналізу особистих документів. Завдання біографічного методу. Нормативні вимоги до проведення біографічного методу. Організація аналізу біографій. Методи біографічного аналізу.

Тема 13. Івент-аналіз політичних ситуацій та процесів

Історія методу івент-аналізу. Сутність івент-аналізу як кількісного аналітичного методу дослідження, що має за методу вивчення динаміки подій або послідовності подієвих даних. Умови доречності використання івент-аналізу. Об'єкт аналізу подій – повідомлення про події (виступи політичних лідерів, масові акції, прийняття політичних актів, які впливають на розвиток політичної ситуації та відображують інтереси певних політичних сил. Фази проведення івент-аналізу: 1) формалізоване представлення повідомлень про події відповідно до кодувальної схеми; 2) використання баз даних про події для отримання змістовних гіпотез та висновків щодо досліджуваних політичних процесів та тестування моделей. Логіка опису політичної ситуації в івент-аналізі: політична ситуація, події, середовище, учасники (ресурси, інтереси, зв'язки), цілі і завдання (критерії успіху, невдачі), альтернативні рішення, обмеження в діяльності, сценарії та прогнози, стратегія діяльності. Етапи івент-аналізу: 1) формування банку даних; 2) побудова системи класифікації фактів і явищ; 3) підрахунок результатів; 4) проведення аналітичних порівнянь; 5) верифікація.

Тема 14. Контент-аналіз у дослідженні політики

Контент-аналіз – методика, що використовується при вивченні комунікативно значущих матеріалів і поведінки, систематичне числове опрацювання, оцінювання та інтерпретація форми та змісту інформаційного джерела. Відмінність завдань контент-аналізу від івент-аналізу. Умови доцільності та успішності застосування контент-аналізу. Основні завдання, які вирішує контент-аналіз. Процедура контент-аналізу: 1) формулювання

ключових, сутнісних понять з урахуванням конкретного тексту; 2) фіксація частоти згадки та обсяг смислових одиниць тексту, що аналізується. Чинники привабливості використання контент-аналізу. Моделі встановлення зв'язку між текстом та нетекстовою реальністю у контент-аналізі: «від тексту до комунікатора»; «від тексту до адресата»; «від тексту до ситуації в цілому». Етапи контент-аналізу: формулювання проблеми; визначення сукупності повідомлень; прийняття рішення про одиницю аналізу; пілотне кодування тексту; підрахунок і кодування; статистична обробка отриманих кількісних даних; інтерпретація результатів дослідження; верифікація. Класифікація одиниць контент-аналізу. Форми застосування контент-аналізу: кількісний контент-аналіз; якісний контент-аналіз.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські заняття, год		о/д ф.	з/дис т ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дис т ф.	о/д ф.	з/дис т ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	8	4	-	4	-	7	-	6	9	15
2	15	8	4	-	4	-	7	-	8	7	15
3	15	14	8	-	6	-	1		6	9	15
4	15	14	6	-	8	-	1	-	8	7	15
Усього за змістові модулі	60	44	22		22		16		30	30	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30				40
Загалом											90
											100

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	Прикладні дослідження в структурі політичної сфери діяльності	2	
	Інформаційне забезпечення прикладних політичних досліджень	2	
2	Етапи прикладного політичного дослідження	2	
	Розробка теорії в прикладному політичному дослідженні	2	
3	Спостереження та експеримент у політичному дослідженні	2	
	Опитування в прикладних дослідженнях політичної сфери	2	
	Фокус-група як метод прикладного політичного дослідження	2	
	«Ігротехніка» та її особливості	2	
4	Методи «Дельфі» та ПАТЕРН та специфіка їх застосування у прогностичних дослідженнях	2	
	Методи аналізу документів та біографічний метод	2	
	Івент-аналіз політичних ситуацій та процесів	2	
Разом		22	-

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	Практичні проблеми дослідження політичних процесів та явищ	2	
	Інформаційне забезпечення прикладних політичних досліджень	2	
2	Програма прикладного політичного дослідження	2	
	Розробка теорії в прикладному політичному дослідженні	2	
3	Опитування в прикладних дослідженнях політичної сфери	2	
	Фокус-група як метод прикладного політичного дослідження	2	
	«Ігротехніка» та її особливості	2	
4	Методи аналізу документів та біографічний метод	2	
	Івент-аналіз політичних ситуацій та процесів	2	
	Контент-аналіз у дослідженні політики	4	
Разом		22	-

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Відповідь на семінарі	<p><u>Семінар №1</u> Питання за Змістовим модулем 1</p> <p><u>Семінар №2</u> Питання за Змістовим модулем 1</p>	<p>3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція</p> <p>2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами., здатність вирішувати проблемні питання. Проте відповідь змістовно неповна, дещо фрагментарна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим</p> <p>1 бал – відповідь студента, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність, студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може</p>	6

	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №1</u> Проаналізувати та представити у вигляді презентації діяльність будь-якого дослідницько-аналітичного центру (чи то вітчизняного, чи то зарубіжного), висвітливши історію його, спектр досліджень, структуру, статус серед аналогічних інституцій; зробити огляд певного дослідження даного дослідницько-аналітичного центру	9-8 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 7-6 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 5-3 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 2-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	9
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15
2	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №3</u> Питання за Змістовим модулем 2 <u>Семінар №4</u> Питання за Змістовим модулем 2	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами., здатність вирішувати проблемні питання. Проте відповідь змістовно неповна, дещо фрагментарна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 1 бал – відповідь студента, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність, студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може	6
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №2</u> створити систему емпіричних індикаторів, за допомогою яких буде оцінюватися стан об'єкта, що має вивчатися, і які	9-8 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 7-6 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології	9

		можуть бути переведені у питання до респондентів (наприклад, в анкетах)	дослідження; 5-3 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 2-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			15
3	Відповіді на семінарі	<u>Семінар №5</u> Питання за Змістовим модулем 3 <u>Семінар №6</u> Питання за Змістовим модулем 3 <u>Семінар №7</u> Питання за Змістовим модулем 3	2 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 1,5 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 1 бал – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 0,5 бали – відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність, студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може	6
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №3</u> Формулювання питань опитувальника	9-8 балів – повна змістова робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 7-6 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 5-3 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 2-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	9
Усього за ЗМ 3	2			15

контр. заходів				
4		<p><u>Семінар №8</u> Питання за Змістовим модулем 4</p> <p><u>Семінар №9</u> Питання за Змістовим модулем 4</p> <p><u>Семінар №10</u> Питання за Змістовим модулем 4</p> <p><u>Семінар №11</u> Питання за Змістовим модулем 4</p>	<p>2 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція</p> <p>1,5 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.</p> <p>1 бал – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим</p> <p>0,5 бали – відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність, студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може</p>	8
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №4</u> Розробити гайд фокус-групи за певною дослідницькою темою (на вибір студента за узгодженням з викладачем)	<p>7-6 балів – повна змістова робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження;</p> <p>5-4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження;</p> <p>3 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків;</p> <p>2-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу</p>	7
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
Усього за зміст. модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Тести	Питання для підготовки і тести розміщено у Moodle	0,5 балів за кожен правильну відповідь. На проходження тесту дається 20 хвилин і одна спроба	10
	Практичне завдання	1. Здійснити івент-аналіз розвитку певної політичної події відповідно до процедурних правил.	15-12 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики;	15
		2. Здійснити контент-аналіз публікацій/виступів політиків за певний проміжок часу відповідно до усіх процедурних вимог	11-8 – положення та висновки в роботі недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна	15
Усього за підсумковий семестровий контроль		Такий вид роботи підсумовує і демонструє рівень засвоєних студентами знань з курсу «Дослідження політичної сфери». Більш докладно вимоги щодо індивідуального завдання представлені у відповідній секції на платформі MOODLE	7-4 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика	40
		3-1 відсутня чітка структура, описовий характер, робота фрагментарна		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Лепський М.А. Якісні методи соціального прогнозування: методологія, методика, практика: підручник /М.А.Лепський. 2-е видання, доп. За загальною редакцією Лепський М. А. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2022. 440 с.
2. Петренко І. І. Методи політичних досліджень. Навч. посібник. К. : Норма права, 2023. 220 с.

Додаткова:

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. рек. МОНУ. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 142 с.
2. Вступ до політичної аналітики / С. О. Телешун, О. Р. Титаренко, І. В. Рейтерович, С. І. Вировий. К. : Вид-во НАДУ, 2006. 220 с.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія : навчальний посібник. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
4. Горбатенко В.П. Метод «Делфі» та специфіка застосування його в прогнозних розробках. *Політичний менеджмент*. 2008. № 6. С.174-182.
5. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. Київ : Генеза, 2006. 400с.
6. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 212 с.
7. Зарембо К. Писати аналітку може кожен. Мистецтво переконливого тексту. К. : Віхола, 2021. 224 с.
8. Зацерковний В. І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
9. Інформаційно-аналітична діяльність: Навч. посіб. / В. М. Варенко. К.: Університет «Україна», 2014. 417 с.
10. Коваленко А.О. Політичний аналіз і прогнозування. К.: Науковий світ, 2002. 202с.
11. Муковський І.Т. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навч. посіб./ І. Т. Муковський, А.Г. Міщенко, М.М. Шевченко. К.: Кондор, 2012. 224с.
12. Новак В. О., Макаренко Л.Г., Луцький М.Г. Інформаційне забезпечення менеджменту: навч. посіб. К.: Кондор, 2006. 462 с.
13. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження. К., 1996. 278с.
14. Пилипчик А.С., Григор'єв А.С. Основи наукових досліджень. К. : Знання, 2007. 270 с.
15. Полторак В.А. Маркетингові дослідження. К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 387с.
16. Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів: монографія / за заг. ред. М.А.Лепського. Запоріжжя: ЗНУ, 2012. 428с.
17. Jonson Janer B., Reynolds H. T., Mycoff Jason D. *Political Science Research Methods*. CQ Press, 2019. 400 p.
18. Rich Richard C., Brians C.L., Manhein Jarol B., Willnat L. *Empirical Political Analysis: Quantitative and Qualitative Research Method*. Routledge; 9th edition, 2018. 384 p.

Інформаційні ресурси:

1. Кириленко В. Філософія і політологія про якість досліджень. *Запорозька Січ*. 2005. 4 червня (№ 108). URL : <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Statti/0004695.pdf>
2. Ініціатива з розвитку та дослідження аналітичних центрів think twice UA. URL: <https://thinktwiceua.org/uk/uncategorized/informatsijna-potuzhnist-analitychnyh-tsentriv-ukrayiny-za-2017-rik/>
3. Незалежні аналітичні центри України у процесі вироблення політики: перешкоди, перспективи та взаємні очікування у співпраці з органами державної влади. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.dif.org.ua/modules/pages/files/1421935943_3402.pdf
4. Олійник Є. Ю. Роль аналітичних недержавних політологічних центрів України в розвитку політичної науки. : <http://www.social-science.com.ua>.

5. Інститут глобальних стратегій. [http:// igls.com.ua](http://igls.com.ua)
6. Інститут економічного прогнозування. [http:// www.iep.i-c.com.ua/](http://www.iep.i-c.com.ua/)
7. Інститут регіональних досліджень [http:// www.irr.lviv.ua/](http://www.irr.lviv.ua/)
8. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України.[http://www. ipiend.gov.ua](http://www.ipiend.gov.ua)
9. Інститут світової економіки і міжнародних відносин. [http:// www.iweir.org.ua/](http://www.iweir.org.ua/)
10. Лабораторія ефективних досліджень. URL: <http://sslab.com.ua>
11. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. [http:// www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua)
12. Національний інститут стратегічних досліджень. [http:// www.niss.gov.ua](http://www.niss.gov.ua)
13. Міжнародні та політичні дослідження InterPolis.. <http://heraldiss.onu.edu.ua/>
14. Міжнародний центр перспективних досліджень. [http:// www.icps.kiev.ua](http://www.icps.kiev.ua)
15. Світовий економічний форум. URL: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>.
16. Підкасти CEDOS. URL: [https://x.facebook.com/Cedos.org.ua/photos /a.429314797246226/1824680551042970/?type=3&source=48](https://x.facebook.com/Cedos.org.ua/photos/a.429314797246226/1824680551042970/?type=3&source=48)
17. CEDOS. URL: <https://cedos.org.ua/researches/>
18. Український незалежний центр політичних досліджень. [http:// www.ucipr.kiev.ua](http://www.ucipr.kiev.ua)
19. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. <https://razumkov.org.ua/>